

UN DESTIN ÎN VĂLTOAREA MARIИ ISTORII: ÎNVĂȚĂTORUL ȘI PREOTUL GRECO-CATOLIC SIMION COLCERIU

Cum șansa ieșirii din anonimatul considerațiilor generale ori a celor de ordin statistic îi este dată fiecărui destin individual, evident în măsura în care datele acelei existențe au darul de a spune ceva semnificativ pentru îmbogățirea și nuanțarea cunoașterii epocii, în cele ce urmează vom stăruii asupra unei biografii ce, credem, satisface amintita cerință. Este vorba de viața unui român ardelean, care, trăitor între 1910 și 1989, a fost învățător (1928-1940), apoi preot greco-catolic (1942-1948), din nou învățător (1948-1970), dar și, până la moarte, preot. Numele său: Simion Colceriu.

De-a lungul celor aproape opt decenii de viață, Simion Colceriu a trăit toate momentele de turnură ale cursului istoric românesc, fără a-l mai apuca pe acela din decembrie 1989. Dacă ne oprim doar la schimbările survenite în privința condiției sale juridic-cetățenești, în spațiul și timpul existenței sale, Simion Colceriu a fost pe rând cetățean al Imperiului Austro-Ungar (1910-1918), al Regatului României (1918-1940), al statului maghiar (1940-1944), "supus" al administrației militare sovietice – Consiliul Consultativ pentru Ardealul de Nord - (1944-1945), din nou cetățean al Regatului României (1945-1947) și apoi al Republicii Populare Române și Republicii Socialiste România. Nu este deloc puțin pentru viața unui om, decisiv marcată de fiecare dintre schimbările înșirate. Mai mult decât multora dintre contemporani, momentele 1940 și 1948 au determinat schimbarea cursului vieții lui Simion Colceriu, înscriindu-i în biografie date ale căror semnificații merită a fi evidențiate întrucât ele nu sunt lipsite de o anume relevanță generală, dar și de una specială.

Precizările succesive relative la condiția acestei existențe înseamnă, dincolo de schițarea dramaticului curs al vieții unui om, ne conduc și la o reducere progresivă a limitelor ariei de investigație: de la nivelul milioanei de conaționali, la acela de circa 1750, cât reprezenta preoțimea Bisericii Greco-Catolice în anul 1948. De aici, consultând datele Șematismului Eparhiei de Cluj-Gherla¹ care înscrisa preoții celor 451 de parohii existente la sfârșitul anului 1947, ajungem la cei 407 preoți consemnați, iar, mai departe, la cei 31 de preoți ai districtului protopopesc al Clujului, între care aflăm, în parohia Satulung, numele lui Simion Colceriu².

Grație documentelor și informațiilor încredințate nouă de către preoteasa Maria Colceriu devine posibilă ilustrarea unui caz ce confirmă vechea sentință a cronicarului privind relația dintre bietul om și vremuri. Acceptând că Istoria ("vremurile") determină răscruci ale destinului individual, cunoașterii circumstanțelor specifice, nicidecum nu îi pot fi refuzate acele valențe ce obligă la o nuanțare a enunțurilor grăbit generalizatoare. Deși, aparent, prezintă un prevalent interes biografic, ele înseamnă un câștig și pentru istoriografie. Este foarte important să știm ce s-a întâmplat pe scena și în culisele palatului Belvedere din Viena, la București, Budapesta, Berlin, Roma și Moscova, în august 1940, sau la Moscova, Blaj și Cluj, în 1948, dar nu mai puțin importantă este cunoașterea modului în care deciziile ultimative ale puternicilor vremii s-au repercutat asupra vieții celor mărunți, a existențelor individuale ce sunt îndreptățite să-și revendice dreptul de a fi fost parte a

¹ Un exemplar din ediția *Șematismului* se află în păstrarea Ierom. prof. univ. dr Silvestru Aug. Prunduș-OSBM, Cluj-Napoca. Datele la care facem trimiteri au fost publicate în vol. Silvestru Aug. Prunduș, Clemente Plaiianu, Alexandru Nicula, Ioan M. Bota, Ion Costan, *Cardinalul Iuliu Hossu*, cu o postfață de Arhiepiscop Cardinal Dr. Alexandru Todea, Editura UNITAS, Cluj-Napoca, 1995, p. 305-411. În continuare [Prunduș-Plaiianu ...].

² *Ibidem*, p. 359.

jocului. Marile evenimente i-au obligat întotdeauna pe cei mulți ori să afle soluțiile de acomodare la noile situații create ori să le refuze, atitudinea adoptată fiind dictată atât de instinctul de conservare, cât și de propriile concepții sociale și politice sau ținând de profilul lor etic, intelectual și spiritual.

Asupra răspunsurilor lui Simion Colceriu la marile provocări ale Istoriei se va stăruie în cele ce urmează. Este șansa pe care ne-a acordat-o preteasa Maria Colceriu cu puțină vreme înainte de a-și urma soțul la cele veșnice.

1910 – 1940. Simion Colceriu s-a născut la 14 mai 1910, în familia cu cinci copii a cantorului (diac) din Voievodeni (jud. Sălaj). Urmează școala primară în Hida, apoi la Cluj, unde, după primul an de liceu (Liceul “Constantin Angelescu”), se transferă, în 1923, la Școala Normală, pe care o absolvă în 1928. Este numit învățător-director la școala din satul natal unde, în spiritul bunei tradiții ardelene a luminătorilor satului, între altele, tânărul învățător înființează un cor sătesc, la început pe două, apoi pe patru voci. A urmat în 1935, la Cluj, sub bagheta maestrului Augustin Bena, cursurile pentru dirijorii de cor. Înființează și conduce organizația locală a “Șoimilor Carpaților” din cadrul amplei mișcări culturale, sportive și patriotice ardelene tutelată de profesorul Iuliu Hațieganu. Participă la serbările “Șoimidelor” în diferite localități din zonă, dar și la Cluj, la București (1936) și la Praga (1937)³.

A avut între preocupări și organizarea unei cooperative sătești și a făcut și politică liberală, el fiind șeful organizației locale, ales în 1935 în Comitetul județean Cluj al Partidului Național Liberal⁴.

Orizontul său cultural-intelectual precum și paleta preocupărilor sale concrete de dascăl al satului său pot fi lesne conturate la o repede privire între cărțile rămase din biblioteca personală⁵.

1940 – 1948. Cedarea părții de Nord-Vest a Ardealului, în urma ultimatumului germano-italian de la Viena, a pus întâia mare problemă existențială pentru tânărul învățător în vârstă de 30 de ani. Dacă timp de 12 ani condiția sa cetățenească și socială era în acord cu contextul social-politic general în care trăia și activa, astfel spus, exista o stare de normalitate în raporturile lui ca individ cu societatea, din august-septembrie 1940 termenii contractului său social s-au schimbat radical. Este dureros regretul că nu vom mai putea ști ceva despre dimensiunile trăirilor rupturii produse de schimbarea brutală a statutului de cetățean român în acela de cetățean maghiar. Știm totuși ceva esențial. Anume că Simion Colceriu nu a pornit-o pe calea pribegiei și, rămas între ai săi, a găsit o soluție convenabilă. Amenințat de pericolul mobilizării (era sergent T. R. din 1932), învățătorul de vocație care era va continua să-și servească semenii, dar de pe altă platformă, aceea de preot. A fost unul dintre beneficiarii măsurilor luate ad-hoc de episcopul Iuliu Hossu, prin care li s-a permis (pe lângă “bacalaureați”) și “normaliștilor” să accedă în Academia Teologică Greco-Catolică din Cluj, unde între 1940-1942 parcurge primii trei ani de studiu, ulterior sfințirii ca preot absolvind și pe cel de la patrulea. A fost hirotonit la 24 mai 1942, în catedrala “Schimbarea la Față”, de către episcopul pe care l-a venerat tot restul vieții. Căsătorit cu Maria Dărăban din Cluj, preotul Simion Colceriu avea să fie introdus, la 5 iulie 1942, în parohia Satulung, (jud. Cluj). Cu această dată, proaspătul preot deschidea un “Registru de liturghii” – o evidență a serviciilor divine celebrate, de unde vom afla o sumă de date în măsură să ne ofere o imagine cât de cât conturată a noii sale ipostaze, aceea de părinte spiritual al comunității încredințate spre păstorire. Înscrisurile din filele registrului ni-l înfățișează pe preotul paroh intermediind rugăciunile și păsurile existențiale ale sătenilor în fața Puterii Divine. Unele din “intențiuni” au rămas secrete (“Ad intentionem...” “La intenția lui...”), altele sunt explicite. Astfel, părintele Colceriu s-a rugat pentru vii și morți, pentru bolnavi, pentru oameni în necaz, “pentru casă și semănătură”, “pentru iosag” (inventarul viu al unei gospodării), “pentru norocul căsiei lui...” etc. Fiind ani de război

³ Datele biografice ne-au fost oferite de preteasa Marioara Colceriu.

⁴ *Națiunea română*, Cluj, nr. 127, din 17 septembrie 1935.

⁵ O parte dintre cărțile bibliotecii învățătorului Simion Colceriu au intrat în patrimoniul Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca.

apare firească “intențiunea”, des întâlnită, “pentru Pace”, “pentru Pacea lumii”. La 20 octombrie 1944 aduce “Mulțumită că am scăpat de pericolul războiului”, repetată în zilele ce au urmat. În 25 noiembrie 1944 se ruga “pentru morții eroi cari au eliberat satul”. Devin tot mai dese înscrisurile “Pentru întoarcerea păcătoșilor”, iar în noiembrie 1944 este atestat un caz de profanare. După cum ne-a încredințat preoteasa Maria Colceriu, părintele Simion a preluat în toamna lui 1944 și atribuțiile de dascăl al școlii așa încât devin explicabile “intențiunile” repetate : “Pentru copiii de școală”. Notăm, pentru luna martie 1945, prezența în registrul respectiv a unor nume de maghiari care solicitau serviciile preotului Colceriu: Balint Balazs, Șandor, Ghizela Csaki și Șandor Jakob.

Deși rămân predominant notațiile circumscrise cercului familiei sale și comunității sătești în care servea, odată cu apariția numelui lui Iuliu Hațieganu (11 aprilie 1945) și al lui Emil Hațieganu (17 august 1945), “Registrul de Liturghii” la care ne referim ilustrează și conectarea preotului din Satulung la evoluțiile din plan politic național. Prezența numelor celor doi frați Hațieganu se explică prin declanșarea unor vehemente atacuri împotriva lor de către propaganda comunistă. Evident, cele două mari personalități îi erau apropiate, primul în calitate de comandant al organizației “Șoimii Carpaților”, iar cel de al doilea ca președinte al Comunității Naționale a Românilor din Nordul Transilvaniei în perioada ocupației horthyste.

La curent cu evenimentele, la data de 20 mai 1946, găsim consemnarea : “Pt. I. Antonescu și cei condamnați cu dânsul. Isp[ășirea] pă[atelor] și să-i scape Bunul D[umne]zeu” și, din nou, la 27 și 28 mai 1946: “Pt. Ioan Antonescu și cei condamnați cu dânsul”. Datate în intervalul dintre pronunțarea sentinței și execuția osândiților, “intențiunile” celor trei Liturghii înseamnă o firească reacție a preotului care era față de grozăvia hotărârii judecătii omenesti, dar mai înseamnă și replica cetățeanului Simion Colceriu la vehemența campaniei propagandistice comuniste. Cu aceeași “sfântă mânie proletară”, de data aceasta în vara și toamna anului 1947, era cerută în presă și prin manifestări publice ale agitatorilor comuniști, condamnarea la moarte a lui Iuliu Maniu. Răspunsul preotului din Satulung erau rugăciunile sale din 1 și 2 octombrie pentru soarta celui ce era idolul satelor românești ardelenne: “Int[ențiunea] of[erentului] rug[ăciunii]: Iuliu Maniu”.

Înmulțirea faptelor stricătoare de rânduieli se reflectă în frecvența “intențiunilor”, “Pt. întoarcerea păcătoșilor” și “Pt. întoarcerea păcătoșilor din parohie” (*passim*). În 26 și 30 mai și în 10 iunie 1947 “intențiunea” a fost: “Pt. repararea vătămarilor de lesse majestate divină, profanări”, iar în 23, 25 iunie și 2 iulie 1947: “Pt. descoperirea răufăcătorilor bisericii, cari au devastat-o”. În iulie 1947, în trei rânduri, se ruga: “Pt. cei ce nu cercetează biserica, să le dea D[umne]zeu gând să o cerceteze”.

Specifice confesiunii au fost numeroasele Liturghii servite pentru: “Inima lui Isus”, pentru Papa Pius al XII-lea, pentru misiuni și misionari. În iunie-iulie 1946, sumele colectate în urma a 15 Liturghii au alcătuit: “Stipendiul vărsat pentru capela greco-catolică a Românilor deportați din Paris”. “Int[ențiunea] oferentului” din 29 ianuarie 1947 era: “stipendiu în folosul elevilor din Colegiul Român din Roma”.

În rest, consemnările de până la 15 octombrie 1948 privesc viața cotidiană a parohienilor: rugăciuni pentru casă, pentru semănături, pentru sănătate, pentru ploaie (12 august 1946), sau “întoarcerea lui Gheza spre soție, casă”, pentru “întoarcerea la calea cea bună” etc. Preotul Colceriu aduce mulțumiri pentru darurile cu care a fost învrednicit și se roagă pentru el și familie (“cerere de prunci”). Unele dintre intențiile Liturghiilor, precum: “Pentru sfințirea mea proprie și a preoților cu intenția de a se consfinți Sfintei Inimi a lui Is[us] pe veci” (4 iunie 1948), “Întărirea în credință a parohienilor” (2 august 1948), “Pentru mine, pr. Simion și Mărioara, soția mea, să fim ocrotiți” (4 și 5 octombrie 1948), lasă totuși loc pentru conotații ce trimit la presiunea crescândă a regimului comunist asupra Bisericii Greco-Catolice.

Un al doilea registru de evidență ne oferă date suplimentare. La cele 626 de suflete ale parohiei Satulung înscrise în Șemantismul din decembrie 1947, slujbele duminicale erau frecventate de un număr de credincioși ce dau o medie de 250-300. Ultima cifră ridicată – 250 – este consemnată pentru ziua de 15 August 1948 – Sfânta Maria, după care erau

constant înregistrați câte 200 de credincioși prezenți la slujbele duminicale de până în 19 septembrie. Duminica următoare – 26 septembrie – înregistra 150 de credincioși, pentru ca în 3 octombrie 1948 să mai fie consemnată participarea doar a 50 de credincioși. Aceasta a fost ultima slujbă greco-catolică duminicală oficiată în biserica din Satulung. Registrele mai înscriu încă 6 Liturghii celebrate în aceeași biserică – dar în zilele de peste săptămână, ultima fiind aceea din ziua de vineri, 15 octombrie 1948 – cu 17 credincioși, după care apare notația: “Biserica din Voivodeni”.

Se încheia, așadar, pastorația preotului Simion Colceriu în parohia din Satulung. Mai notăm la acest capitol al vieții preotului Colceriu faptul că în ziua “Adunării de la Cluj” – 1 octombrie 1948 –, vinerea, el se afla în biserica parohiei sale și celebra Sfânta Liturghie în prezența a 23 credincioși, iar în ziua de 1 decembrie 1948 – data Decretului nr. 358, de scoatere în afara legii a Bisericii Greco-Catolice – fusese deja obligat să părăsească și biserica din satul său natal, Voivodeni. Dacă în Satulung “revenirea ... la cultul ortodox român” – termenii Decretului 358 – se consumase la începutul lunii octombrie 1948, pentru Voivodeni registrele amintite au câteva notații care se cer relevate. Sunt consemnate 7 Liturghii celebrate în zilele de 17, 24, 30, 31 octombrie, 5, 7 și 21 noiembrie 1948. Cu excepția zilelor de 30 octombrie și 5 noiembrie (sâmbătă, respectiv vinerea) toate celelalte au fost duminici. După ce în 17, 24 și 30 octombrie este notată participarea a doar 6 credincioși și apoi a câte unuia în 31 octombrie, 5 și 7 noiembrie sunt consemnați 250, 200 și 250 credincioși. Sunt cifre ce indică convulsiile “revenirii” și care reclamă o anchetă specială printre supraviețuitorii respectivelor momente.

Sematismul deja citat indica pentru parohia Voivodeni – azi jud. Sălaj – din districtul protopopesc Gârbou, ca preot al celor 1282 de suflete pe Ambroziu Plaian. [Prunduș-Plaianu, p. 369, 372];

Nu cunoaștem împrejurările concrete în care a avut loc “revenirea” credincioșilor din Voivodeni dar după numărul participanților din zilele de 31 octombrie, 5 și 7 noiembrie 1948 se poate deduce un ultim puseu al dramaticului proces trăit de respectiva comunitate.

Începând cu data de 12 decembrie 1948 sunt consemnate “intențiunile” Liturghiilor celebrate “acasă la noi în Voivodeni”. În dreptul rubricii “numele cantorului” era menționat constant acela al soției sale, dar și al altora, rude sau apropiați (Nicu Colceriu, Gavril Colceriu, Irina Pop, Sabina Pop, Ana Pop din Satulung, Sora Ieronima, Florica Olteanu, ș.a.). În cursul anilor 1949 – 1950 apare des numele unui preot concelebrant: Victor Olteanu [În 1947, în Eparhia de Cluj-Gherla erau doi preoți cu numele Victor Olteanu, unul paroh în Șieuș, Năsăud, și un altul în Trestia, jud. Cluj. Cel de al doilea este probabil apropiatul lui Simion Colceriu, alături de care a oficiat și pentru care se ruga începând din iulie 1950; Prunduș-Plaianu, p. 349-351, 371] de câteva ori al preotului Marina [probabil un preot din Maramureș; Bota-Ionițoiu, p. 90-91⁶] și al preotului profesor C[hiși]u S[imion] [În 1947, profesor dr. Simion Chișiu, la Catedra de Pastorală și interimar la Morală a Academiei Teologice din Cluj; Prunduș-Plaianu, p. 308-311. A concelebrat, *acasă la noi în Voivodeni*, în 20-23 III 1950], câte o dată al preoților Vasile Gherman [În 1947, preot în Bădești, jud. Cluj. Arestat în 10 X 1951, condamnat la 6 ani, pentru sprijinirea preotului fugar Eusebiu Cutcan; Prunduș-Plaianu, p. 403; Bota-Ionițoiu, p. 76-79] și Ioan Sângeorzan [În 1947, preot în jud. Năsăud; Prunduș-Plaianu, p. 341, 401]. Acestea au fost numele celor care i-au ținut companie de-a lungul anilor în care a oficiat serviciile divine în clandestinitate – “în catacombe”. Urmărind înscrisurile “Registrului ...”, de la data de 12 decembrie 1948, până la 30 martie 1957, numerotate de la 2019 până la 2692, aflăm răspunsurile preotului Simion Colceriu la brutalele provocări ale regimului comunist. Această secțiune a documentului, prin înscrisurile sale, socotim că dobândește o valoare excepțională, prin aceea că reprezintă o rară mărturie directă, scrisă, a practicii oficierii “în catacombe”. Au fost mulți preoți care au servit clandestin, dar din motive ușor de înțeles, nu au consemnat în scris faptul. Chiar dacă se vor fi păstrat și alte asemenea consemnări nu le presupunem a fi fost făcute cu

⁶ Ioan Bota, Cicerone Ionițoiu, *Martiri și mărturisitori ai Bisericii din România (1948-1989). Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică. Biserica Romano-Catolică*, Ediția a II-a, prefață de Doina Cornea, Editura Patmos, 1998, trimiteri: [Bota-Ionițoiu ...].

explicitări atât de periculoase pentru autorul lor, așa cum sunt câteva dintre cele redată în continuare. Înainte de a trece la selectarea înscrisurilor care-i definesc atitudinea față de situația în care ajunsese Biserica Greco-Catolică din România după anul 1948, socotim a prezenta interes și un detaliu biografic care-și are și el o semnificație aparte. Este vorba despre aptitudinile sale muzicale care l-au făcut un apreciat dirijor de cor școlar și sătesc în anii când profesa în învățământul rural interbelic. După ce în 1949 revenea la prima sa profesie, aceea de învățător în satul natal, a ajuns în situația de a prelua și atribuțiile de conducător al corului școlii. Este binecunoscut faptul că repertoriului formațiilor corale îi erau impuse piese pe care le aflăm în total dezacord cu gândurile și convingerile sale intime, atâta cât le găsim consemnate în paginile din care le-am preluat. Ne aflăm în fața unui exemplu de duplicitate la care cursul vieții unui om a fost condus de asprele realități ale epocii în care noul regim politic își consolida și manifesta puterea absolută în societatea românească.

Așadar, în paginile registrului întâlnim notații precum:

- În 27 decembrie 1948, "Pentru biruința bisericii catolice și stingerea comunismului";
- În 12, 14 și 15 ianuarie 1949, "Pentru credincioșii cari n-au trecut la ort[odocși] din Stlg. [Satulung]";
- În 25, 26 și 27 aprilie 1949, "Pentru salvarea Episcopilor noștri, a bis[ericii] unite cat[olice]";
- În 29 mai 1949, "Pentru salvarea preoților și Episcopilor din închisori";
- În 14 august 1949, "Pt. [Pentru] întărirea credinței: Pr. [cotul] Simion, Marioara și Maria";
- În 21 și 28 august 1949, "Pt. casa noastră: Pr. Simion, Marioara și Maria";
- În 6 septembrie 1949, "Pentru Episcopii și Preoții din închisori și cei fugiți";
- În 25 septembrie 1949, "Pt. salvarea Episcopilor noștri și biruința bisericii catolice";
- În 23 octombrie 1949, "Pt. familie: Pr. Simion, Marioara și Maria, pentru scăparea din greutățile de azi";
- În 25 octombrie 1949, "Pt. scăparea Ep.[iscopilor], Pr.[eotilor] și a tuturor din urgia în care ne găsim: comunismul";
- În 26 octombrie 1949, "Pt. salvarea Ep. și Preoților din închisoare și din urgia aceasta";
- În 2 noiembrie 1949, "Pt. salvarea Ep. și Preoților noștri din închisori";
- În 2 decembrie 1949, "În cinstea Sf[ântei] I[nimi] a lui Is[us], pentru salvarea Ep. și Preoților noștri din închisori, din munți, păduri și crăpăturile pământului, pentru scăparea noastră din urgia aceasta ...";
- În 4, 6 și 7 decembrie 1949, "Pt. salvarea Ep. și Preoților din închisori, din munți și ascunzișuri";
- În 26, 27 și 28 decembrie 1949, "La Int[ențiunea] S[fântului] P[ărinte] P[apa] P[ius al] XII [-lea]: Înflorirea bisericii cat[olice], încetarea erorilor și pacea lumii"; (Decembrie 1949 este luna cu cele mai multe servicii divine celebrate – 20, față de lunile de până acum). În 15, 27 și 28 ianuarie 1950, "Pt. Preoții noștri vii";
- În 2, 5 și 12 februarie 1950, "Pentru credincioșii din Satulung cari n-au trecut la ortodocși";
- În 7 martie 1950, "Pt. mine Pr. Simion să-mi împlinească Dumnezeu darul de a servi din nou la altar";
- În 19 martie 1950, "Pt. salvarea Episcopilor și preoților noștri din închisori și asupriri";
- În 10 aprilie 1950, "Pt. Pr. Simion, Marioara, Maria, cei din Satulung cari n-au trecut și pt. întoarcerea celor ce au semnat";
- În 15 aprilie 1950, "Int[ențiunea] P.[rea] [Fericitului] P.[ărinte] Papa: Înflorirea bisericii, încetarea erorilor și pacea lumii";
- În 19, 20, 21 aprilie 1950, "Pentru biruința bisericii catolice în țara noastră și în lume";
- În 26 aprilie 1950, "Pentru întoarcerea preoților la biserica catolică, a celor trecuți";

Pentru a respecta cronologia consemnărilor, vom prelua din cel de-al doilea registru ("registru statistic") notația din dreptul zilei de 29 aprilie 1950 "Botezat și miruit Ioan Ielciu [lui] Gheorghe Trifan, n[ăscut] 24 IV 1950, ora 10. Nași: Colceriu Maria și Pr. Simion

Colceriu. Moașă: Chiorean Maria, n[ăscută] Vescan, toți din Voivodeni”. Revenind la primul registru, găsim:

- În 10, 11 și 12 mai 1950, “Pt. Re[gele] Mi[hai]. Intenție proprie”;
- În 26 mai 1950, “Mulțumită pentru pază și cerere să fim păziți și de aici înainte”; [Mai 1950 – Luna cu 31 de Servicii Divine zilnice]
- În 7 iunie 1950, “Pt. Teodor Pop, deportat”;
- În 8 iunie 1950, “Pt. Berindean Mihai, dep[ortat]”; [Magistrat din Cluj, arestat și întemnițat 7 ani pentru cauza Bisericii Greco-Catolice; Ionițoiu, A-B, p. 186-187⁷, Bota-Ionițoiu, p. 60];
- În 9 iunie 1950, “Pt. Episcopii, Preoții și mireni din închisori, etc.”;
- În 12 și 13 iunie 1950, “Pentru salvarea Episcopilor noștri, Canon I”;
- În 19, 20 și 21 iunie 1950, “Episcop Vasile, mort” [Episcopul Vasile Aftenie, decedat în 10 mai 1950 la Ministerul de Interne; Bota-Ionițoiu, p. 21-22]
- În 24 și 25 iunie 1950, “Pt. salvarea țării din ghearele com[unismului]”;
- În 28, 30 iunie 1950, “Pt. Teodor Bindea - Cluj”; [În 1947, preotul Teodor Bindea, paroh în Sânt-Ioana, era protopop al districtului Budac, jud. Năsăud și Mureș; Prunduș-Plaianu, p. 349-351]; [Iunie 1950 – 24 de Servicii Divine celebrate].
- În 9 iulie 1950, “Pt. salvarea Ep[iscopilor] și preoților noștri din închisori, ascunzișuri, etc.”
- În 16 iulie 1950, “Pt. salvarea Episcopilor, Preoților și credincioșilor noștri cari sunt în suferință pt. credință”.
- În 17, 18 și 19 iulie 1950, “Pt. Preot Emilian Lemeny”;
- [Profesor dr. Emilian Lemenyi, a fost titularul Catedrei de Studiu Biblic, Exegeză și Sectologie, fost decan, prodirector al Academiei Teologice din Cluj, în 1947 prim-ceremonier episcopal în cadrul cancelariei eparhiale Cluj-Gherla; Prunduș-Plaianu, p. 125, 141, 307-308, 311];
- În 23 iulie 1950, “Int[ențiunea] Pr[ea] F[ericitului] P[ărinte] Papa: Înflorirea bisericii încetarea erorilor și pacea lumii”;
- În 27 iulie, 2 și 3 august 1950, “Pt. Pr. Nicolae Pura”;
- [Canonic, profesor la Catedra de Ascetică și Mistică la Academia Teologică din Cluj, vicar general al eparhiei, ales după arestarea în octombrie 1948 a episcopului Iuliu Hossu și a provicarului general Ioan Chertes⁸; Prunduș-Plaianu, p. 311, Bota-Ionițoiu, p. 140-142];
- În 29, 31 iulie și 1 august 1950, “Pt. Pr. Victor Olteanu”;
- În 30 iulie 1950, “Pentru cei cari nu au ocazia să asculte Sf[ânta] Lit[urghie] din închisori, munci, deportați, etc.”;
- (Iulie 1950 – Servicii Divine zilnice – 31).
- În 4 august 1950, Sfânta Liturghie a fost celebrată, fără cantor, “La finu Sălică în casă. Voivodeni”.
- În 5, 6 și 7 august 1950, Serviciul Divin săvârșit “În pivniță la Ana, Satulung” cu “6 aș[cultători]” [2 bărbați, 2 femei, 2 copii, Irina Pop din Satulung – cantor].
- În 12, 14 și 16 august 1950, “Preot Simion Chișiu” – “acasă la noi în Cluj”;
- [În 1947, profesor dr. Simion Chișiu, la Catedra de Pastorală și interimar la Morală a Academiei Teologice din Cluj; Prunduș-Plaianu, p. 308-311];
- În 15 august 1950, “Pentru Pr. închiși, pentru cei ce n-au liturghie, pt. fam[iliile] celor prezenți”, 6 ascultători;
- În 20, 21 și 22 august 1950, “acasă la Măriuța în Șard” [jud. Cluj]; Intențiunea din 22 august: “Teodor Pop – Satulung”, [vezi supra: 7 iunie 1950];
- În 24 august 1950, “Pentru necredincioși, păgâni și dușmanii mei”, “acasă la noi în

⁷ Cicerone Ionițoiu, *Victimele terorii comuniste, arestați, torturați, întemnițați, uciși*, Dicționar A-B, lucrare revizuită de Florin Ștefănescu, Editura Mașina de Scris, 2000.

⁸ Silvestru Aug. Prunduș, Clemente Plaianu, *Canonicul Nicolae Pura*, Casa de Editură «Viața Creștină», Cluj-Napoca, 1996.

Cluj”;

În 27 august 1950, “Pt. Ep., preoții și mireni din închisori și salvarea lor”, “În casa unchiului, Sălicea” [jud. Cluj];

Luna august 1950 a fost o lună de concediu pentru soții Colceriu pe care îi aflăm în voiaj prin mai multe localități. Preotul Simion Colceriu a oficiat zilnic Sfânta Liturghie, astfel:

- 1 – 3 august “Acasă la noi în Voivodeni”;
- 4 august, “La finu Sălică în casă, Voivodeni”;
- 5 – 7 august, “În pivniță la Ana, Satulung”, (6 asc.);
- 8 – 19 august, “Acasă la noi în Cluj”;
- 20 – 22 august, “Acasă la Măriuța în Șard”, (5 asc.);
- 23 – 26 august, “Acasă la noi în Cluj”;
- 27 august, “În casa unchiului, Sălicea”, (5 asc.);
- 28 august – 2 septembrie, “Acasă la noi în Cluj”;
- Din 3 septembrie, din nou: “Acasă la noi în Voivodeni”;
- În 8, 17 și 27 septembrie, 7 octombrie 1950, “Pt. Pr. Victor Olteanu”;
- În 8 octombrie 1950, “Pt. cei din închisori, ascunzișuri, etc., preoți și mireni”;
- În 5 noiembrie 1950, “Pt. Ep. Iuliu [Hossu] și Ioan Suciu”;
- În 8 noiembrie 1950, “Pt. M[ajestatea] S[a] R[egele] Mihai”;
- În 12 noiembrie 1950, “Pt. Ep., Pr. din închisori, lagăre muncă, ascunzători, etc.”;
- În 25 decembrie 1950 oficiază, “acasă la noi în Cluj”, “Cununie: Ioan Ormeneanu cu Ana Czip din Cluj, Str. V. Pârvan 11. Nași: Gheorghe Florea și Voichița”.
- În 30 decembrie “Sfeștanie la Aurel Ormeneanu din Cluj”;
- În 1 ianuarie 1951, “Sf[întirea] apei mare”, “În casa nași[lor] Neamțu din Cluj, Rahovei nr. 3”, “Iuliu Ivașcu cantor”, 6 [ascultători];
- În 2 și 3 ianuarie 1951, “Pt. salvarea Ep. și Pr. din închisori, etc.” – “Acasă la noi în Cluj”;
- În 6 ianuarie 1951, “Sfîntirea mare a apei”, cantor: “Gavril Colceriu, fratele”, “acasă la noi în Voivodeni”;
- În 1 februarie 1951, “Pt. salvarea Episcopilor și preoților noștri din închisori”;
- În 11 februarie, 3 și 13 martie 1951, “Pt. Pr. Victor Olteanu”;
- În 18 și 25 februarie, “Pt. salvarea Ep. și Pr. noștri Catolici uniți din închisori”;
- În 1 aprilie 1951, “Pentru credincioșii din Satulung, fosta parohie”;
- În 8 aprilie 1951, “Botezat și miruit: Ioan Armeneanu, n[ăscut] 17 martie 1951, Clinica Cluj, [lui] Ioan și Ana Czip din Cluj. Nași: Florea Gheorghe și Miclăuș Paraschiva”.
- În 27 mai 1951, “Pt. credincioșii de la Satulung cari au rămas catolici; pt. salvarea Ep. și Pr. noștri din închisori; Pt. cei ce nu pot asculta Sf[ânta] Lit[urghie].”;
- În 29 mai, 8 și 10 mai 1951, “Pt. paza și ocrotirea mea contra dușmanilor bis[ericii] lui I[sus] Cristos”.
- În 7 iulie 1951, “Pt. Teodor Pop [Satulung]”;
- În 21 octombrie 1951, “Pt. ocrotirea fam[iliei] mele; pt. Pr. și Ep. din închisori; pt. cei ce nu au ocazia să asculte Sf[ânta]. Lit[urghie]; pt. credincioșii cat. din Stlg [Satulung]”.
- În 8 noiembrie și 26 decembrie 1951, “Pt. Pr. Augustin [Bacoțiu], Ana, Maria, Ioan și Agapia, închiși” [Augustin Bacoțiu, în 1947 era preot paroh în Sânpaul, jud. Cluj, arestat în 9 X 1951, condamnat la 10 ani, mort la Periprava în 1 ianuarie 1960, Ionițoiu A-B, p. 102, 210, *Bocoțiu ...*];
- În 13 ianuarie 1952, “Pentru biruința bisericii lui Cristos în lume”;
- În 16 martie 1952, “Pt. Ep Iuliu [Hossu], Pr. Augustin Bacoțiu, Pr. Ioan Cutcan, Ioan, Ana, Maria, [sora] Ieronima, Agapia, Teodor Pop din Stlg”;
- [Preotul Eusebiu Cutcan, în parohia Ticu-Colonie, jud. Cluj, până în 1948, fugat, arestat și întemnițat, Ionițoiu C, p. 290-291, Bota-Ionițoiu, p. 66];
- În 20 aprilie 1952, “Pentru biruința grabnică a Bis. Cat. asupra dușmanilor ei”;
- În 23 aprilie 1952, “Pt. Pr Augustin [Bacoțiu], Pr. Ioan [Cutcan], Ioan, Ana, Agapia, Maria, Teodor [Pop] și Berindean”;

- În 29 mai și 9 iunie 1952, “Pt. biruința bisericii lui Cristos asupra dușmanilor ei”;
- În 24 iunie și 13 iulie 1952, “Pt. paza și ocrotirea familiei: Pr. Simion, Marioara și Maria”;
- În 12 decembrie 1952, “Pt. Pr. Liviu Trufaș[iu]”; [Protopop în Zalău, arestat și închis, apoi aflat în domiciliu obligatoriu, Bota-Ionițoiu, p. 169];
- În 27 decembrie 1952, “Pt. întoarcerea necredincioșilor, păgânilor și comuniștilor”;
- În 30 ianuarie 1953, “Pt. Episcopii și Preoții noștri din închisori”;
- În 24 aprilie 1953, “Mulțumită pentru darul preoției” (Intențiune consemnată în fiecare an);
- În 7 și 24 iunie 1954, “Pt. Ionel Plaian, student”;
- În 26 decembrie 1954, “Pt. Gheorghe Gorcea din Gârbou - Cluj”;
- În 5 ianuarie 1955, “Pentru libertatea bisericii catolice din România”;
- În 30 octombrie 1955, “Pt. Episcop Iuliu Hossu”;
- În 25, 28 și 29 decembrie 1955, “Pt. familia lui Negru Vasile, înv[ățător] Cătălina”, “Acasă la Negru în Cătălina”;

În luna iunie 1956 soții Colceriu fac o vizită Episcopilor aflați în domiciliu obligatoriu la Curtea de Argeș, după detenția din închisoarea de la Sighet. Rugată de autor, preoteasa și-a pus pe hârtie amintirile acestei vizite, amintiri pe care le reproducem pentru valoarea lor documentară în anexa prezentului articol. Acestea vin să se adauge informațiilor despre alte asemenea vizite făcute înalților ierarhi de către fețe bisericești și mireni, manifestări ale sentimentelor de dragoste pentru “Episcopii noștri”, dar și ale interesului pentru soarta Bisericii greco-catolice din România⁹. În ceea ce-i privește pe soții Colceriu reținem aici doar fraza: “... credința noastră în urma acestei vizite, era mai tare ca și înainte, și le-am spus tuturor cunoștințelor noastre, fără să ne mai fie teamă, cum a decurs vizita noastră la cei trei Episcopi de la Curtea de Argeș.” Relaxarea intervenită în tratamentul autorităților comuniste față de cei care s-au împotrivit actului de desființare a Bisericii Greco-Catolice din România s-a dovedit a fi de scurtă durată, măsurile represive fiind reluate fără menajamente. Alte întemnițări, alte persecuții și acte de intimidare aveau să urmeze. Revenit la Voivodeni, preotul Simion Colceriu reia oficierea Serviciilor Divine. Firesc, în registrul de liturghii găsim:

- În 15 iulie 1956, “Pt. Episcopii noștri: Iuliu [Hossu] Alexandru [Russu] și [Ioan] Bălan”;
- În 26 august 1956, “Pt. Episcopii: Iuliu, Alexandru și Ioan și preotul Vasile Chindriș”;
- [Ultimul, arestat după cunoscuta ceremonie religioasă publică greco-catolică, desfășurată la Cluj în 12 august 1956, Prunduș-Plaianu, p. 230, 318; Bota-Ionițoiu, p. 57-60];
- În 13 octombrie 1956, “Pt. Ioan și Maria Trifan, miri din Cătălina”, “Acasă la Negru în Cătălina”, “Cumnații Ioan Trifan, n[ăscut] în 27 IV 1926 a[l] lui Nicolae și Maria Lujerdean din Cătălina cu Maria Ciubâncan, n. 7 X 1938 a lui Augustin și Maria Șomlea din Dârja. Nași: Negru Grigore, înv[ățător] prin fiul său Olimpiu și Virginia Negru, n. Țeican, înv[ățătoare] Cătălina”;
- În data de 30 martie 1957 (nr. 2692) găsim ultima consemnare a Sfintei Liturghii

⁹ Documentul publicat de Cristian Vasile, în vol. *Istoria Bisericii Greco-Catolice sub regimul comunist, 1945-1989. Documente și mărturii*, prefață de Marius Oprea, Editura Polirom, Iași, 2003, p. 102, preciza că echipa Securității de supraveghere a episcopilor aflați la Curtea de Argeș a consemnat numele a 20 de vizitatori ai acestora. Este foarte probabil ca între acestea să se fi aflat și cele ale preoților S. A. Prunduș, Alexandru Rațiu, (în mai multe rânduri), Vasile Borda, vicar de Timișoara, (august-septembrie 1955), Pompei Onofrei, (21 noiembrie 1955), episcopului Ioan Ploscaru, (6 decembrie 1955, 29 iunie 1956), canonicului Nicolae Brânzeu, (18 aprilie 1956), arhimandritului Leon Man, (18 aprilie 1956), Simion Man (Paști, 1956), preotului Ioan Sabău, (mai 1956), Crișan Vasile Laurențiu, (hirotonit în mai 1956), al Dnei A. Tufescu, (mai 1956), al lui Valeriu Pop, (1956) și al soților Colceriu. [Prunduș-Plaianu, *op. cit.* p. 222, 297], [Bota-Ionițoiu, *op. cit.* p. 63-64, 86, 146], Ioan Ploscaru, *Lanțuri și teroare*, Editura Signata, Timișoara, 1993, p. 285, 297, 306], Alexandru Rațiu, *Persecuția Bisericii Române Unite*, Editura Imprimeriei de Vest, Oradea, 1994, p. 104, 125, 127, Valeriu Pop, *Amintiri politice*, Editura Vestala, București, 1999, p. 235.

oficiată de preotul Simion Colceriu "Acasă la noi în Voivodeni". Următoarea notă este datată: 29 octombrie 1988¹⁰.

Din informațiile furnizate de Dna Marioara Colceriu am aflat că în toamna anului 1958, soțul ei, învățătorul școlii din Voivodeni și preotul "în catacombe", Simion Colceriu a fost reținut pentru scurt timp la Securitatea din Jibou și apoi – după o notă scrisă încredințată nouă – "... în anul 1957-1958 ... a început pentru el o perioadă de grea și lungă de persecuții, din partea regimului comunist. Între anii 1958-1961 a fost obligat să se mute la 6 școli...", școli, de pe teritoriul actualelor județe Cluj și Sălaj, aflate la mari distanțe de satul său, Voivodeni, în care a funcționat până atunci și în care va reveni abia în 1961. Imbolnăvindu-se a fost nevoit să se supună unor lungi perioade de spitalizare. Pensionat în anul 1970, avea să se mute la Cluj pentru a-și îngriji sănătatea.

După o întrerupere de mai bine de 31 de ani de notații în "Registrul de Liturghii" al preotului Simion Colceriu, în octombrie 1988, erau reluate consemnările (18 la număr) de Serviciu Divine, toate celebrate "acasă la noi în Cluj". Cea de pe urmă Liturghie consemnată, în registrul asupra căruia ne-am oprit în paginile de față, a fost aceea din 16 noiembrie 1988.

La 1 ianuarie 1989, preotul Simion Colceriu se stinge din viață.

IOAN CIUPEA

ANEXA

"O vizită făcută Î. P. S. Dr. Iuliu Hossu, Episcop de Cluj, la Curtea de Argeș împreună cu soțul meu Preot Simion Colceriu, în anul 1956, luna iunie.

În anul 1956, luna iunie, am plecat împreună cu soțul meu la București, cu trenul. Am ajuns seara, așa că peste noapte am rămas la București. Dimineața, foarte devreme, am plecat la Curtea de Argeș unde am ajuns înainte de masă. Ajunși acolo, am vizitat mănăstirea Curtea de Argeș și am văzut și "Fântâna lui Manole". Ne-am odihnit apoi pe o bancă în grădină și ne întrebam unde îi vom găsi pe cei trei Episcopi care se găseau acum acolo și cum vom putea intra la dânsii.

Stând pe bancă, l-am văzut trecând pe o alee pe Î. P. S. Alexandru Rusu, Episcop de Baia Mare. Nu-l cunoșteam și nu-l văzusem niciodată personal, dar știam că e dânsul, căci îl văzusem fotografiat într-un calendar la Cluj, tipărit de Păr. Vasile Chindriș. Preasfințitul Rusu s-a uitat lung la noi, dar necunoscându-l personal ne-a venit greu să-l oprim. Dânsul a trecut mai departe, iar noi ne-am dus apoi pe o alee ce ducea la castel. Ajunși acolo, ne-am urcat pe niște scări de unde coborau niște preoți călugări ortodocși. Am oprit apoi pe un preot călugăr care cobora cu o măicuță ortodoxă și l-am întrebat unde îi putem găsi pe cei trei Episcopi greco-catolici. Acești trei Episcopi erau: Î. P. S. Dr. Iuliu Hossu de la Cluj, Î. P. S. Alexandru Rusu, Episcop de Baia Mare și Î. P. S. Ioan Bălan, Episcop de Lugoj. Preotul pe care l-am întrebat ce dorim ne-a spus, foarte binevoitor, să urcăm scările până sus și acolo vom întâlni pe cineva care să ne spună și să ne arate unde sunt. Așa am făcut. Am urcat până sus, unde am dat de o ușă care ni s-a părut că trebuie să fie de la bucătărie, căci am auzit pe cineva tocând, parcă, ceapă. Am bătut la ușă și ne-a deschis un bărbat înalt, căruia i-am spus pe cine căutam. Dânsul era bucătarul celor trei Episcopi. Ne-a poftit într-o cameră spunând că va merge să-l caute pe Preasfințitul Hossu ca să-l anunțe că are oaspeți. În timp ce discutam cu bucătarul, a apărut și Preasfințitul Alexandru Rusu. S-a

¹⁰ Registrul de Liturghii al preotului Simion Colceriu este amintit și în George Cipăianu, *The Romanian Greek-Catholic Church under Communism*, în *Ethnicity and Religion in Central and Eastern Europe*, edited by: Maria Crăciun, Ovidiu Ghitta, Cluj University Press, 1995, p. 377.

uitat la noi și ne-a întrebat de ce nu l-am oprit când a trecut pe lângă noi prin grădină. I-am spus foarte sincer că ne-a venit greu să-l oprim dacă noi nu l-am cunoscut personal. Soțul meu i-a spus că suntem de la Cluj și am dori să-l întâlnim pe Preasfințitul nostru Iuliu Hossu. Preasfințitul Rusu ne-a spus că se duce dânsul ca să-l anunțe pe "Fratele Iuliu" că are oaspeți de la Cluj.

La sosirea noastră, când am stat noi pe banca din grădină, soțul meu se întreba că oare își va aminti Preasfințitul nostru cine e preotul care a venit să-i facă o vizită după 8 ani de când Preasfințitul fusese arestat și dus de la Cluj? Soțul meu se mai întreba că oare îl va întâmpina cu aceleași cuvinte pe care le rostea când soțul meu se ducea la Episcopie pentru anumite probleme și care erau întotdeauna aceleași. Preasfințitul spunea: "Hmm Colceriule! (subliniere în text) Frăția ta ai ceva de rezolvat pe la noi pe la Episcopie?"

Acum noi îl așteptam cu mari emoții pe Episcopul nostru iubit, după ce a plecat Preasfințitul Rusu ca să-l anunțe că are oaspeți. A sosit după 10 – 15 minute, după ce plecase Preasfințitul Rusu ca să-l caute. Când a intrat în cameră respira greu, se vedea că se grăbise ca să ajungă cât mai repede la oaspeții de la Cluj, căci nu știa cine îl caută.

Întâlnirea a fost foarte duioasă. Preasfințitul l-a întâmpinat pe soțul meu exact cu cuvintele de demult: "Hmm Colceriule! (subl. în text) Ai venit frăția ta să-mi faci o vizită la Curtea de Argeș?" Soțul meu i-a sărutat mâna și s-au îmbrățișat amândoi. Și eu i-am sărutat mâna, dar imediat după asta am izbucnit într-un plâns cu hohote din care nu m-am putut opri repede.

Preasfințitul Rusu sosise și dânsul și m-a întrebat: "Lacrimile acestea sunt lacrimi de bucurie sau de căință?" I-am răspuns că sunt lacrimi de bucurie, dar pe lângă cele de bucurie au fost și de durere și de milă etc., căci m-a impresionat și faptul că Preasfințitul Hossu nu era cu părul negru cum îl știam noi, acum avea părul argintiu. Spontan, faptul acesta m-a impresionat atât de mult încât mi-am pus întrebarea: Oare cât au suferit Episcopii noștri în închisori, ca să-l întâlnim acum pe Episcopul nostru cu părul albit, de necazuri, suferințe, dureri etc.? Astea au fost gândurile care mi-au trecut în acele momente prin minte. După ce m-am liniștit cu plânsul, Preasfințitul Hossu mi-a spus: "Ești prima preoteasă care ai venit să mă vezi după 8 ani de închisoare!" Sunt cuvinte pe care nu le voi uita niciodată și care de câte ori mi le reamintesc, îmi curg lacrimi din ochi!

Între timp, mai sosiră doi oaspeți la cei doi Episcopi. Era un preot și doamnă profesoară. Un oaspete era pentru Preasfințitul de Baia Mare și celălalt pentru Preasfințitul Bălan, Episcop de Lugoj. L-am văzut și noi la masă pe Preasfințitul Bălan, care era bătrân și arăta foarte slăbit. Ceilalți doi Episcopi păreau mai plini de energie. Înainte de fi gata masa, Preasfințitul Iuliu ne-a spus, făcând o glumă, că se duce la bucată ca să-i spună să "lungească" supa, căci acum vor fi șapte persoane la masă, cei trei Episcopi și noi cei patru oaspeți. La masă s-au discutat multe cu Preasfințitul. Printre altele ne-au spus că au făcut și un memoriu, pe care l-au trimis guvernului comunist și de la care cereau refacerea bisericilor greco-catolice românești, în speranța că vor fi ascultați. Dar după câte am aflat mai târziu, Episcopii noștri nu au fost ascultați. Au fost din nou arestați, duși pe la mânăstiri etc., izolați și din nou chinuiți fără milă. Preasfințitul Rusu, după mari suferințe, a murit în închisoare la Gherla, iar ceilalți doi Episcopi, Ioan Bălan și Iuliu Hossu, s-au stins din viață, după multe suferințe, în spital la București.

Tot așa în mari suferințe, s-au stins din viață înaintea celor trei Episcopi pe care i-am vizitat noi și ceilalți patru Episcopi: Valeriu Traian Frențiu, Ioan Suci, Tit Liviu Chinezu și Vasile Aftenie. Amănunte despre moartea celor șapte Episcopi poate afla oricine în cartea "Biserica furată", al cărei autor este Păr. Rațiu Alexandru, care a fost și dânsul în închisoare și a văzut și a aflat cum au murit cei șapte Episcopi precum și alți preoți martiri. Cartea aceasta ar fi bine să o citească fiecare greco-catolic ca să cunoască cum au murit atât Episcopii noștri cât și preoții, pentru Biserica Greco-Catolică românească. Pentru aceasta am ținut să notez și cele de mai sus, iar acum mă întorc din nou la masa luată împreună cu cei trei Preasfințiți ai noștri și la discuțiile avute cu dânsii.

După ce s-a terminat masa, cei trei Episcopi s-au retras, fiecare în camera lui, pentru o discuție cu oaspeții veniți din depărtare. Cu noi, știu că a discutat Preasfințitul Hossu foarte multe, dar nu mi le amintesc pe toate, căci au trecut de atunci 37 de ani, dar

despre cele ce mi-au rămas în minte, voi aminti aici. Ne-a spus că, după ce au fost arestați, îndurând multe și mari suferințe, au fost duși, până la urmă, în închisoarea din Sighet (subl. în text), unde au fost foarte chinuți. Ne-a spus că "au fost îmbrăcați în haine vârgate (subl. în text), că au fost puși să taie lemne de le înghețau mâinile de frig, că au fost înfometăți, mâncarea fiind foarte slabă și foarte puțină, așa că dâșii aveau grijă de fiecare fărâmitură și o țineau în palmă ca să nu se piardă, căci fiecare fărâmitură, hrănea o celulă." Acestea au fost cuvintele și expresiile Episcopului nostru Iuliu Hossu (subl. în text), pe care nu-l voi uita niciodată. Îmi amintesc cum ne-a mai spus: "În închisoare, am cunoscut cu adevărat pe Domnul". Cu adevărat, mare și multă credință a fost în Episcopii noștri precum și în preoții care s-au sacrificat pentru credința noastră greco-catolică românească.

Ne-a vorbit apoi Preasfințitul și de Episcopul Ioan Suci, pe care și eu și soțul meu îl cunoșteam foarte bine de la vizitele făcute la Cluj. A fost exact așa cum ne-a spus Preasfințitul nostru, că Episcopul Suci a fost un om de mare cultură, a scris mai multe cărți, a avut o mare credință, a fost bătut, umilit și torturat în închisoare și a murit ca un sfânt, pe brațele celor dragi. "Pe brațele mele a murit fratele Ionel", a spus Preasfințitul Iuliu, și a fost înmormântat în același cimitir părăsit, lângă alți martiri ai bisericii, fără rugăciuni și fără piatră de căpătâi, după cum scrie și Păr. Rațiu Alexandru în cartea sa "Biserica furată". Discuția noastră cu Preasfințitul Iuliu a durat vreo două ore. Când i-am spus apoi că ne pregătim de plecare, dânsul ne-a spus că vine să ne conducă până la gară, dar ne roagă să-l așteptăm puțin până se duce să-și schimbe reverenda veche cu una mai bună. Ne-a arătat-o pe cea veche cum era cârpită pe la mâneci, spunându-ne că dânsul personal a cârpit-o, lucru ce m-a impresionat din nou. Era cârpită pe la mâneci, foarte frumos cu ață neagră, în mai multe locuri. Când a fost gata, Preasfințitul s-a întors la noi în cameră. Era frumos îmbrăcat exact cum era la Episcopia din Cluj, când venea în duminici și în sărbători la catedrala "Schimbarea la Față" din Cluj, lucru ce iar m-a impresionat și mi-a părut foarte rău că nu-l mai putem vedea în catedrala noastră dragă, unde servea multe servicii religioase și era primit cu atâta dragoste de credincioși. Ne-a condus până la gară. Pe drum am observat ceva ce ne-a uimit mult! Trecând pe lângă niște femei, acestea l-au salutat pe Preasfințitul cu cuvintele "Sărută-mă dreapta Preasfințite!", ceea ce însemna că se știa (subl. în text) cine era acest minunat om, iar salutul a fost rostit cu mare respect. La gară ne-am luat rămas bun cu lacrimi în ochi, dar cu multă credință în suflet, ce ne-a fost inspirată de Episcopul nostru iubit, după cele discutate cu dânsul!

Aceasta a fost vizita făcută de către noi celor trei Episcopi de la Curtea de Argeș care mai trăiau atunci și care au suferit foarte mult pentru biserica și credința noastră greco-catolică, și a căror amintire a rămas de-a pururi în inima noastră!

Îmi amintesc că, credința noastră în urma acestei vizite era mult mai tare ca și înainte și le-am spus tuturor cunoștințelor noastre, fără să ne mai fie teamă, cum a decurs vizita noastră la cei trei Episcopi de la Curtea de Argeș!

Ceea ce mă doare însă este faptul că nici până acum, după o întâlnire de 37 de ani ci Episcopii noștri iubiți, nu ni s-a împlinit dorința de a primi bisericile noastre greco-catolice, ca să ne putem bucura și noi de Sfinte Liturghii servite în bisericile noastre adevărate!

Rugăm pe Bunul Dumnezeu să odihnească în pace sufletele tuturor care au murit pentru credința cea adevărată și să ne dea ajutor să ne putem primi vechile noastre lăcașuri de rugăciune, ca să-i putem mulțumi pentru tot ajutorul primit în aceste vremuri de grea încercare pentru sufletele noastre!

Pentru toate "Lăudat să fie Isus!"

Cluj, 25 martie 1993."

[Mărioara Colceriu]

**A DESTINY IN THE TURMOIL OF HISTORY:
THE TEACHER AND THE GREEK-CATHOLIC PRIEST SIMION COLCERIU**

Abstract

This article presents one of the few reserved documents about the Greek-Catholic religious services unfolded in surreptition by a priest who did not joined the Orthodox Church being pressed by the comunists in the fall of 1948. The register confines over 600 religious services officiated in the "catacombes", which was one of the Greek-Catholic believers group who resisted through the communist doctrines. These events are very important, because this priest, with obvious anticomunist conceptions, managed to accommodate to the new conditions.